

תלמוד. קידוש ידיים ורגליים (מס' זבחים יט/ב)

משנה ב, א: כל הזבחים שקבל דמן ... שלא רחוץ ידים ורגלים ... פסל אחרי שלבש הכהן את בגדי הכהונה לעבודת המקדש, מצווה עליו לרחוץ ידים ורגלים מן הכיור. אם קיבל את הדם כשאינו רחוץ ידים ורגלים בכלי שרת מצוואר הבהמה, פסל את הקרבן.

גמרא

אתיא "חוקה" "חוקה" ממחוסר בגדים מניין לנו ש'לא רחוץ ידים ורגלים' פוסל את הקרבן? גזירה שווה 'חוקה' 'חוקה'. נאמר 'חוקה' לגבי רחיצת ידים ורגלים (שמות ל 21): וְרָחֲצוּ יָדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמְתּוּ וְהָיְתָה לָהֶם חֻק עוֹלָם לוֹ וּלְזָרָעוֹ לְדֹרֹתָם, ולגבי בגדי הכהונה כתוב (שמות כט 9): וְחִגְרְתָּ אֹתָם אֲבָנֵט אֲהָרֹן וּבָנָיו וְחִבְשֹׁתָ לָהֶם מִגְבָּעֹת וְהָיְתָה לָהֶם כְּהֹנָה לְחֻקֵּת עוֹלָם וּמִלֵּאֲתָ דָּ אֲהָרֹן וְנָד בָּנָיו. כשם שעבודת מחוסר בגדים (כהן גדול ששימש במקדש בפחות משמנה בגדים וכהן הדיוט ששימש בפחות מארבעה בגדים) פסולה, כך עבודת 'לא רחוץ ידיים ורגלים' פסולה.

ת"ר: כהן גדול שלא טבל ושלא קידש ידיו ורגליו ביום הכיפורים. **בין בגד לבגד** אחרי שהחליף את בגדי הזהב לבגדי הלבן או להפך. **ובין עבודה לעבודה ועבד:** עבודתו כשרה. **ואחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט שלא קידש ידיו ורגליו שחרית ועבד - עבודתו פסולה.**

אמר ליה רב אסי לרבי יוחנן: מכדי חמש טבילות ועשרה קדושין דאורייתא, ו"חוקה" כתיב בהו, ליעכבו! חמש פעמים היה הכהן הגדול מחליף את בגדיו בעבודת יום הכיפורים ולפני כל החלפה היה טובל ('חמש טבילות'). ומקדש פעמיים ידיו ורגליו: פעם ראשונה לכבוד הבגדים שהוא בא לפשוט, ופעם שנייה לכבוד הבגדים שהוא לבש ('עשרה קידושין'). חמש טבילות ועשרה קידושין אלו, מן התורה הן וכתוב לגבן 'חוקה', (ויקרא טז 34): וְהָיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקֵּת עוֹלָם..., מן הדין היה לפסול את העבודות אם לא קיימן!

אמר ליה: אמר קרא (ויקרא טז 4): [כְּתִיבָתָּ בְּד קִדְּשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנָסֵי בֶד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵט בֶּד יִחָגֵר וּבְמִצְנֶפֶת בֶּד יִצָּנֵף בְּגָדֵי קִדְּשׁ הֵם וְרַחֵץ בְּמִים אֶת בְּשָׂרוֹ] וּלְבָשָׁם. **לבישה מעכבת, ואין דבר אחר מעכב. צהבו פניו שמח רב אסי.**

אמר ליה: וי"ו אאופתא כתבי לך כתבתי לך וי"ו על גזר עץ שיש בו סדקים רבים, והנמשל: לא אמרתי לך חידוש של ממש כי אם רק שלבישה מעכבת.

אי הכי, דצפרא נמי שאלה: אם כן, גם קידוש שחרית של יום כיפור לא היה צריך לעכב, ולא כמו שכתוב בבבליא!

אמר חזקיה, אמר קרא: (שמות ל 21): [וְרָחֲצוּ יָדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמְתּוּ] וְהָיְתָה לָהֶם חֻק עוֹלָם לוֹ וּלְזָרָעוֹ לְדֹרֹתָם: **דבר המעכב בזרעו מעכב בו, דבר שאינו מעכב בזרעו אין מעכב בו** תשובה: הוא מעכב כי כתוב וְהָיְתָה לָהֶם, לאהרון ולבניו: 'דבר המעכב בזרעו (שאר הכהנים) מעכב בו (באהרן)'. כשם שקידוש של שחרית מעכב בעבודת יום הכיפורים לגבי שאר הכהנים, כך הוא פוסל גם את עבודת הכהן הגדול. 'דבר שאינו מעכב בזרעו אין מעכב בו': כשם שקידוש בין בגד לבגד ובין עבודה לעבודה אינו מעכב את עבודת שאר הכהנים כי אינו חל עליהם, כך אינו פוסל עבודת הכהן הגדול.

רבי יונתן אמר, מהכא: (שמות מ 31) וְרָחֲצוּ מַמְנוּ מִשֶּׁה וְאֲהָרֹן וּבָנָיו [אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם], **דבר המעכב בבניו מעכב בו. דבר שאינו מעכב בבניו, אין מעכב בו.**

רבי יונתן מאי טעמא לא אמר מדחזקיה? שאלה: לפי רבי יונתן מקור ההלכה 'דבר המעכב בזרעו'... אינו מן הפסוק 'והיתה להם' כדברי חזקיה אלא מ-'ורחצו ממנו' (בכור) משה ואהרן ובניו". אולם, מדוע הוא, רבי יונתן, מסרב לקבל את דעתו של חזקיה?

אמר לך: ההוא לדורות הוא דכתיב תשובה: כי הפסוק וְהִיְתָה לָהֶם חֶק עוֹלָם, לוֹ וּלְזָרְעוֹ לְדוֹרֹתָם בא ללמדנו לא את ההיקש בין אהרון ולבניו אלא חובת הרחיצה בכל הדורות.

ואידך, מאי טעמא לא אמר מהאי? שאלה: מדוע חזקיה אינו לומד מהמקור של רבי יונתן?

מיבעי ליה לכדרכי יוסי ברבי חנינא, דאמר רבי יוסי ברבי חנינא: כל כיור שאין בו כדי לקדש ארבעה כהנים ממנו - אין מקדשין בו, שנאמר: "ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו". תשובה: כי הוא לומד מן הפסוק וְרָחֲצוּ מִמֶּנּוּ מִשָּׁה וְאַהֲרֹן וּבְנָיו את ההלכה שאם אין בכיור די מים לקדש ממנו ארבעה כהנים (משה, אהרן, אלעזר ואיתמר), אין מקדשין בו.

הלכה. שו"ע אבן העזר

כא, א: צריך אדם להתרחק מהנשים מאד מאד. ואסור לקרוץ בידיו או ברגליו ולרמוז בעיניו לאחד מהעריות. ואסור לשחוק עמה, להקל ראשו כנגדה או להביט ביופיה. [ואפילו להריח בבשמים שעליה אסור. ואסור להסתכל בנשים שעומדות על הכביסה. ואסור להסתכל בבגדי צבעונים של אשה שהוא מכירה, אפי' אינם עליה, שמא יבא להרהר בה. פגע אשה בשוק, אסור להלך אחריה, אלא רץ ומסלקה לצדדין או לאחריה. ולא יעבור בפתח אשה זונה, אפילו ברחוק ארבע אמות. והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה ונתכוין ליהנות ממנה, כאלו נסתכל בבית התורף (פי' ערוה) שלה. ואסור לשמוע קול ערוה או לראות שעה. והמתכוין לאחד מאלו הדברים, מכין אותו מכת מרדות. ואלו הדברים אסורים גם בחייבי לאוין.

כא, ו: אין שואלים בשלום אשה כלל, אפילו ע"י שליח, ואפי' ע"י בעלה אסור לשלוח לה דברי שלומים. אבל מותר לשאול לבעלה איך שלומה.

כא, ז: המחבק או המנשק אחת מהעריות שאין לבו של אדם נוקפו [עליהם], כגון אחותו הגדולה ואחות אביו וכיוצא בהם, אף על פי שאין לו שום הנאה כלל הרי זה מגונה ביותר ודבר איסור הוא ומעשה טפשים, שאין קרובים לערוה כלל, בין גדולה בין קטנה, חוץ מהאב לבתו ומהאם לבנה.

כב, א: אסור להתייחד עם ערוה מהעריות, בין זקנה בין ילדה, שדבר זה גורם לגלות ערוה, חוץ מהאם עם בנה והאב עם בתו [והבעל עם אשתו נדה. וחתן שפירסה אשתו נדה קודם שיבעול, אסור להתייחד עמה, אלא היא ישנה בין הנשים והוא ישן בין האנשים; ואם בא עליה ביאה ראשונה ואח"כ נטמאת, מותר להתייחד עמה (ועיין ביו"ד סי' קצ"ב)].

כב, ב: [כשאירע מעשה אמנון ותמר, גזר] דוד ובית דינו על ייחוד פנויה. ואף על פי שאינה ערוה ...

כב, ג: ... כל המתייחד עם אשה שאסור להתייחד עמה, בין ישראלית בין עובדת כוכבים, מכין את שניהם מכת מרדות, האיש והאשה, ומכריזין עליהם. [הגה] ודוקא בידוע שנתייחד עמה, אבל היא אינה נאמנת עליו. ואפילו עד אחד אינו נאמן. ומכל מקום במקום שנראה לבית דין דאיכא למיחש לאיסורא, צריך להפרישן, חוץ מאשת איש שאע"פ שאסור להתייחד עמה, אם נתייחד אין לוקין, שלא להוציא לעז עליה שזינתה ונמצא מוציאין לעז על בניה שהם ממזרים.

מוסר. ספר שערי קדושה¹ ח"ב

כל הנאות וטובות העולם הזה, הבל המה מעשה תעתועים. ולמה תתגאה על הבריות, אם בקומה זקופה, כולם נבראו בצלם אלהים כמוד.

ואם במשפחה, כולנו בני איש אחד נחנו בני אברהם יצחק ויעקב.

ואם בעושר, כמה ריקים ופוחזים ממך, עשירים יותר ממך. ועוד כי ה' מוריש ומעשיר ואל יתהלל עשיר בעשרו כי באולי עושר שמור לבעליו לרעתו.

¹ ר' חיים ויטאל (1542-1620).

ואם בשררה וכבוד, כמה בזויי משפחה שולטים בעולם, כמו שכתוב (משלי ל 22): תחת עֶבֶד פִּי יִמְלֹךְ. ועוד כי העושר והכבוד מלפניו והוא משפיל גאים עדי ארץ.

ואם בחכמה, כמה חכמים גדולים נטרדו מהעולם הזה ומהעולם הבא, כענין דואג ואחיתופל וירבעם, ובידו יתברך להסיר שפה לנאמנים (איוב יב 20): וְטַעַם זִקְנִים יִקָּח. ואל יתהלל חכם בחכמתו.

ואיך תתגאה ותחלתך נולדת מטפה סרוחה ובמעבר השתן נכנסת ויצאת, בושה וכלימה אתה בחיידך, רמה ותולעה במותך, ואף כי עפר אתה ואל עפר תשוב והיה כלא היה:

ואיך תכעוס על זולתך ולא תכעוס עליך שאתה בעצמך טורף נפשך באפך ועובד עבודה זרה בכעסך, ואתה מכעיס את קונך ועתיד ליפרע ממך.

ואיך תקפיד על הבלי העולם הזה וסופך למות, ורוח עברה בו ואיננו ולא יכירנו עוד מקומו. רואיו יאמרו איו.

ואיך תתעצב על עולם שאינו שלך ולא תתעצב על פרידת נפשך מגופך ברתת וזיע ואימה חשיכה נופלת עליו.

ואיך תחמוד לצבור זהב ולבנות בתים ועליות מרווחים, והוא לקברות יובל אמה על אמה ברום אמה בארץ תחתיה ומאומה אין בידך ועזבת לאחרים חילך. ולמה תיגע להעשיר והכל תלוי במזל, אפילו ספר תורה שבהיכל.